

Zeventiende eeuw : de Franse invloed

Vanaf de 2de helft van de 17de eeuw maakt de Franse tuin, ook nog formele tuin of baroktuin genoemd snelle opgang. In tegenstelling tot de vorige periodes is niet langer het vierkant maar de rechthoek de basisvorm bij het opstellen van de plannen met als gevolg meer perspectief. Lanen en lijnen typeren de tuin, alsook statige vijvers en fonteinen. Een belangrijke nieuwe trend vormt de parterre: formele, vlakke bloemperken omlind met buxus of andere strak gesnoeide hagen en symmetrisch aangeplant.

Het type voorbeeld van de Franse stijl (Le Nôtre stijl) is ongetwijfeld Versailles. Lodewijk de XIV doet voor de aanleg van zijn tuinen te Versailles beroep op 2 van de meest getalenteerde tuiniers van zijn tijd **André le Nôtre** voor de siertuinen en Jean de la Quintinye voor de moestuinen. André le Nôtre (1613 - 1700) maakte roem als tuin- en landschapsarchitect bij de aanleg van de tuinen van Vaux-le-Vicomte. Hij slaagde er in om een harmonieus geheel te maken van waterpartijen, parterres, grotten en fonteinen, dit alles in perfecte symmetrie en regelmatigheid. Naast Versailles zou hij nog tal van andere beroemde tuinen ontwerpen: Chantilly, Saint-Gemain-en-Laye en St. James's Park in Londen. Misschien niet onbelangrijk om weten is dat in het Frankrijk van de 17de eeuw eventjes niet minder dan 2000 kastelen gebouwd werden.

Jean de la Quintinye (1626 -1688), de kunstenaar van de moestuin, tekent niet alleen voor Nicolas Fouquet de fruit- en moestuinen van Vaux-le-Vicomte, maar tevens deze van Chantilly en Sceaux. Hij is grootmeester in het selecteren, acclimatiseren, snoeien, enten en werkt ook methodes uit om planten en buiten het normale seizoen vruchten te laten dragen. Hij verbaast dan ook vaak de genodigden van Lodewijk XIV door buiten het seizoen asperges, sla, kervel, basilicum, aarbeien, meloenen, komkommers en verse erwten te laten serveren.

De 17de eeuw is ook de gouden eeuw van de tulpomanie, de vanuit Turkije ingevoerde bloembollen maken furore in Europa, Vlamingen en in meerdere mate Nederlanders leggen zich met geestdrift toe op de kweek en de verspreiding over Europa. In Holland benoemt men vanaf 1630 zelfs tulpennotarissen die de speculaties op de tulpenbeurs moeten beteugelen. Naast de **tulpomanie** neemt ook de interesse in exotische planten en voornamelijk in citrusvruchten een hoge vlucht. De kweek van citrusbomen wordt in geheel Europa een ware passie, bijgevolg verschijnen ook in vele grote domeinen de eerste grote volwaardige oranjeriën (verblijf voor sinaasappelen). De kastelen van Anet, Neuilly, Chantilly, Fontainebleau, Louvre, Tuilerieën krijgen allen hun eigen oranjerie. Tussen 1684 en 1686 laat Lodewijk XIV (Le roi soleil) in Versailles een immense oranjerie bouwen, het gebouw bestaat uit 3 galerijen, waarvan de middelste 155m lang, 13 m breed en 13m hoog is, de zijgalerijen zijn 115m lang. In het gebouw heerst een constante gematigde temperatuur die ook in de winter niet lager komt dan 6° C, zodanig dat de **1300** bomen (granaatbomen, citrusbomen, palmbomen) die er onderdak vinden zonder problemen de winter door raken.

Frontaal zicht op de tuinen van Vaux-le-Vicomte

André le Nôtre (1613 -1700)

Vaux-le-Vicomte: het middenpad is als een centrale symmetrische as gepland, langs de 2 grasparterres met grote fonteinschalen bereikt men het vierkant bassin waarin bij mooi weer de gevel van het slot zich in weerspiegelt

Versailles beschikt over een grote oranjerie waarin tijdens de winter de 1300 exotische bomen uit de oranjerietuin een veilig onderdak vonden (foto Wikipedia common)

Frontaal zicht op het kasteel van Versailles en park, 19de eeuw - auteur onbekend - Oranjerietuin, nu met palmbomen aangekleed - (Wikipedia Common)

De 17de eeuw is ook de eeuw van de tulpomanie of tulpenrazernie, ingevoerd vanuit Turkije veroverde de bol al heel snel geheel Europa. (aquarel van Jacob Marrel, 1639), Rijksmuseum A'dam.

Olijschildering van Hans Bollongier 1639, Rijksmuseum A'dam